

KISPESTI HIRLAP

TÁRSADALMI ÉS VEGYESTARTALMU HETILAP.

Megjelenik esütörtökön.

Előfizetési árak:		Szerkesztőség és kiadóhivatal:	Hirdetési díjak:
Egész évre	4 forint	Kispest, Bódy-ház, Árpád-utoza.	Egész oldal . . . . . 24 lrt — kr.
Fél évre	2 " "	Felelős szerkesztő és laptulajdonos:	Fél oldal . . . . . 14 " — "
Negyed évre	1 " "	SÉPER KAJETÁN.	Negyed oldal . . . . . 8 " — "
Egyes szám ára 10 krajczár.			Nyolczad oldal . . . . . 5 " — "
Nyílttér sora 50 kr. Bélyeg-díj 30 krajczár.			Tizenhatod oldal . . . . . 3 " 50 "
			Legkisebb hirdetés . . . . . 1 " 50 "

Kié a jövő?

A középkorból fenmaradt választfalak, melyek az egyes társadalmi osztályokat egymástól elválasztották, egy egészségesebb áramlat folytán ledőltek ugyan, de ennek hatását még nem igen érezzük. Ugy vagyunk, mint a kinek kezei hosszú időre meg voltak kötve s ha kötelékeit leoldják, megmarad utána a zsibbadás s kezeit még jóideig nem bírja használni.

Az osztályellentétek nem oly élesek már, mint voltak még csak 20—25 év előtt is, de elég élesek arra, hogy a szívélyes érintkezést meggátolják. Különféle társadalmi osztályok csak a nagyobb szabású jótékonyozású mulatságok alatt érintkeznek bensőbbben, de a bensőség még itt is sok kívánni valót hagy fenn. A demokratizmus még mindig csak egy szép theoria, melynek azonban kevés követője akadt, mint a szép theoriáknak rendszeren.

Különösen az iparososztály az, mely a többiektől kínai falak által van elválasztva, az ür még betöltetlen, mely közöttük tátong. S ennek okai maguk az iparosok. Iparososztályunk még nem érte el az intelligencia ama fokát, melyen a külföld iparosai állanak. Nem a szakmában való ügyességet értjük, mert ebben iparosaink kiállják a versenyt a külföldnek majdnem minden államával, de ezt csak a magyar faj intelligenciájának kö-

szönhetjük, hanem értjük az elméleti ismereteket s az általános műveltséget, mely ma már csaknem oly fontos, mint a gyakorlati képzettség.

Ez választja el a társadalom többi osztályaitól. Hamis politikát követnénk, ha tagadnók, hogy e szó: iparos, nem részesül oly tiszteletben, mint másutt, sőt be kell ismernünk azt is, hogy sokan egy bizonyos megvető jelentőséget tulajdonítanak neki s ezért van az, hogy intelligensebb szülők csak vásott, vagy rosszul tanuló gyermekeiket adják iparostanoncznak.

S ha ennek okát kutatjuk, akkor figyelmünket az iparos pályájának kezdetére kell fordítanunk.

Az iparostanoncz a jelenkor páriája, a mit már szánandó külseje is elárul. A serdülő gyermeket kiveszik az iskolából épen akkor, midőn legfogékonyabb lenne a tanulmányok iránt és egy műhelybe adják. Itt durva, műveletlen segédek közé kerül, kik inaséveikben kiállott szenvedéseiket az ártatlan gyermekek akarják megtorolni s őt szemelik ki csunya tréfáik tárgyául, úgy hogy a fiu kedélye egészen elvadul s lesz belőle egy vásott suhancz, ki még apróbb tolvajlásoktól sem riad vissza. A gazda maga nagyon csekély gondot fordít tanonczaira, hanem a segédekre bizza.

Egy tizenkét-tizenhárom éves gyermeknek oly terheket kell czipelni, minőt felnőtt emberek is megéreznek.

Enni nem sokat kap s az a kevés is rossz; hanem annál több ütleget s zidást. Rut s káros szokás, hogy a három-négy évre felvett iparostanonczot nem adják a műhelybe, hogy ott mesterségét elsajátítsa, hanem a konyhába, hol cselédszolgálatot kell neki végeznie.

Seperni, mosni, terhet czipelni és gyermekeket dajkálni hamar megtanulnak, de a mesterség megtanulásához csak inaszkodásuk utolsó évében foghatnak hozzá.

Képzeltetni tehát, milyen lehet a szakkiképzés s mi ennek a következménye. Egyszerűen az, hogy a fiatal iparos, ha felszabadul, mesterségében még nem jártas teljesen s csak most van alkalma azt alaposan megtanulni.

Valóban csodálatos, hogy iparosaink mennyire félreértik saját érdeküket. Az által, hogy a tanonczot csak inaszkodása utolsó évében avatják be mesterségébe, s addig csak házi munkát végeztetnek vele, annak más hasznát alig is vehetjük, kérdjük tehát, nem e nagyobb haszon az iparosra nézve, ha három évig van egy inasa, ki mesterségét lehetőleg jól megtanulta, tehát főnökének hasznára válhat s egy segéd helyét pótolhatja, mintha általa egy cselédet takarít meg? Tehát ha nem is vesszük tekintetbe a kötelesség érzetét és a humanizmust, melyek az iparost kötelességének teljesítésére készíthetnek, már saját hasznára való tekintetből sem szabadna e kötelességeit

A „KISPESTI HIRLAP“ TÁRCZÁJA.

K. Dezsőke emlékére.

Meghalt! . . . oh, ki hite volna,
Hogy elhagy ily korán;
Ki hite, hogy a virág
Tchull szép tavaszán?

Tchull . . . s vele a bús szülőlk
Éltének szebb fele,
Mely a tavasz virágával,
Illattal volt fele.

Elköltözött . . . messze tájra
Dívták a lágy dalok,
Égbe esalták járszólársul
Mosolygó angyalok.

Ő már boldog . . . csillag képe
Mosolygva integelt;
Hívja . . . hívja, de nem jönnek,
Kihel úgy szerelt.

De sirjatók . . . a sötét bú
De lépje lelkelek,
Nagy útja volt: menni kellett,
Héztél nincs veletek.

B. Gy.

Halottak napján.

Eredeti tárcza.

Irta: **Bartos Gyula.**

Fájó gondolatok szállnak a lelkemből, melyeket bánatba takar az idő szomorúsága. Ősz van. A természet haldoklásának nehéz sóhaja szakad a mindenségre. A pusztulás hideg keze nyugodt egykedvűséggel végzi borzalmas munkáját.

A csodás fonség, mely a természet miszticizmusában uralkodik, fejet hajt a változás hatalmának, melyet a mozgás örök törvénye szabályoz.

Megindító, szivetrázó e kép, mely oly gyors változásban cseréli föl az örömök fényét: a bánat sötétségével, az ébredés, az élet bűbáját: a haldoklás, a megsemmisülés borzalmával.

Az élet bucsuzik az élettől! Megdobban az érző kebel a szomorú látványra: az anya bucsuzik drága gyermekétől, melyet vérző kebléről szakítanak le és dobnak a pusztulás sötét sirjába.

Bánatosan zúg végig a szellő a mindenségen, hideg leheletére felsír a haldokló természet. Reszket a fűszál, zörög a haraszt, rémes suttogással hullanak a fákról a hervadt, megsárgult levelek a földre, melyen az enyészeti üli diadalát.

Néma a berek, elhalt a bűbajos dal, mely lehangzott róla, sóhajtva borulnak egymásra a megsebzett, megtépett gallyak; készülnek a hosszú álomra, melynek hatalma már környezi őket.

Csendes megadással borul az enyészeti karjába minden, mi rövid idő előtt az élet verőfényében pompázott.

Nincs kétség: álmodni térnek a halál bölcsőjébe, hol velök virraszt a feltámadás csodás hatalma a remény megtörhetetlen varázsával: az elhalt új életre kel!

A természet borongós, szomorú hangulatába belé szűrődik az emberiség fájdalma, mely halottak napján az életre, a bánatos keblekre borul.

A változhatatlan, a megsemmisülés fájó emlékének szomorú napja ez, melyet a kegyelet, a soha el nem haló szeretet őriz meg az emlékezetben a titkos jövőnek. — A mosolygó, napsugaras égbolt is elsötétült, hogy ne lássa a bút, a fájó könyeket, melyben anyian osztozkodnak.

Az élet vásári zajában is csöndesség támad egy pillanatra: mindenkinek van egy könyre érdemes emléke, mely a letűnt múltból lelkére száll és keserű fájdalommal járja át kedélyvilágát.

Tengerré vált a bánat, melynek sötét hullámaiba milliók sóhaja, könye vegyül.

Kitárultak a temető csöndes, szomorú birodalmának kapui is, melyen ott borong a memento kétségbeesztő gondolata, hogy gyászt hirdessen az emberiség fájdalmában.

A néma csöndet, az élettelen egyhangúságot, mely a holtak birodalmában virraszt, föl váltja az élet mozgása: megelevenednek a sírok, koszorúkkal gazdagodnak a hantok, gyászba borult, bánatos alakok keresik föl szeretteik sirját, hogy lelkök ölelkezve a multtal, a szomorú jelenről emlékezzenek meg, mely

Mai számunk 6 oldal.

elhanyagolnia. A mostani iparostanonczok képezik a jövő iparosostályt s jövőben az iparosok olyanok lesznek, aminökké őket nevelik.

S hogy a jövő iparosostálya hivatásának mindenben teljesen megfelelhessen arra csakugyan nagy szükség van, mert egyrészt a nagy verseny s a kedvezőtlen üzleti viszonyok, másrészt pedig a folyton terjedő és tért hódító gyáripar, az iparosok helyzetét ugyanis egyre nehezebbé teszik.

Ha az iparosok a válaszfalakat, melyek őket a társadalom többi osztályaitól még mindig elválasztják, ledönteni akarják, akkor arra kell igyekezniök, hogy az ifju nemzedék, a melyé a jövő, a társadalomban egy kiváló helyet foglaljon el, de arra műveltsége és intelligenciájánál fogva méltó is legyen.

Tanítói ismerkedési estély.

Társadalmunk, melyen a közöny férgé rágódott, hamvaiból feltámadt *Phoenix*-ként, új életre ébredt.

Az a beteges vér, mely életereiben már pangásnak indult: *felfrissült*.

A pártpolitika, a személyi érzékenykedés az *egyetértés* fényes útjára tért, mely hatalmi központját képezi a társadalmi közszellemünk megeremtésére kívánatos *egységnek*.

Nagy fontossággal bír e kijelentés, mert nálunk, hol oly szép számban van képviselve az intelligencia, szükségszerű pezsgő életet önteni abba az orgánumba, mely a társadalmi élet vezető szerepére hivatott és ezzel oly téren bír jogosultsággal, hol erősséget építeni céljai biztosítására, a kor eszmeinek diadalára, kulturális föltétele.

Jól esett tapasztalunk, hogy a „tanítói ismerkedési estély”, mely az eddigi társas összejöveteleknek szokatlan népszerűségével dicsekedett, oly patriarchális karakterrel bírt, mely teljesen megfelel azon sokszor hangoztatott elvünknek, hogy: legyenek a társas összejövetelek a családi otthon felkelt betöltő kellemes óráinak folytatásai; föltétlen szórakoztatói a kedélynek, kapcsai az összetartozás ama érzetének, hogy vágyódás töltse be a keblet többször azt a nagy családot fölkeresni, azzal érintkezni, melyben a testvéri szeretet, a felebaráti jóindulat, a nemes egyetértés egymással ölelkezve, szimbóluma lehessen annak a közös kincsnek, mely értékében önmagát be-

csüli és társadalmi életünk fejlődésére jelentőséggel bír.

Reméljük, hogy az uttörés nehéz munkája után — mely a tanító-testület derék igazgatójának érdeme — könnyebb lesz már a járt uton összejönnünk, hogy felismerve és becsülve egymásban a társas életre teremtett embert, úgy szokhassunk össze, hogy: a társadalmi összejövetelek nélkülözhetetlen folytatásai legyenek a családi élet kellemes, boldog óráinak, melyet szívből óhajtni, megvalósítani — azt hiszem — minden intelligens ember erkölcsi érdeke.

A „tanítói ismerkedési estély” legyen példája az összejövetelek erkölcsi sikerének, mert ha őszinte szavaink utat találnak társadalmunk lelkéhez, úgy az újjábredés boldogító hajnalát nem délibábként üdvözölhetjük, hanem oly fényként, mely, mindnyájunk lelkét betöltve, vezet a társadalmi élet nagy családjának boldog otthonába. Adja isten, hogy úgy legyen!

* * *

A társas vacsora, melyen 70-en vettek részt, ritka kedélyhangulatban folyt le.

Ott láttuk társadalmi életünk crémjét, mindazokat, kiket a tanító-testület iránti tisztelet, annak értéke iránti becsülés hozott oda.

Az első pohárköszöntőt *Winkler Imre* igazgató mondotta, üdvözölve a szép számban megjelenteket és egyuttal köszönetet mondva szíves megjelenésükért. Utána ftdő *Ribényi Antal* üritett poharat a tanító-testület összes tagjaira és szép beszédben megköszönve a tanügy terén kifejtett áldásos munkásságukat, hangsúlyozta azt a missziót, mely reájuk itt vár, melynek elvégzését a multak sikereiben feltételezi. *Kronowetter Dezső* ftdő *Ribényi Antalra*, mint a gondnokság érdemes elnökére, a gondnoksági tagokra és az előjáróság tagjaira emelte poharát. *Dr. Nagy Károly* közösgünk orvosa emlékedett beszédben *Winkler Imrét*, mint a tantestület derék vezetőjét és a társas összejövetelek úttörőjét éltette. *Bódy János* sikerült tóztban emlékezett meg az estélynek a jövőre kiható jelentőségéről, mert lelkével van összenöve Kispest társadalmi fejlődése, melynek ő is csöndes munkása. *Dorfner Antal* közösgünk jegyzője és az iskolák gondnoka a tantestület tagjaira emelte poharát. Lelkes beszédét, mely őszinte érzelmeinek volt tolmácsolója s melyben némi kis szemrehányás foglaltatott azért, hogy a tantestület mindeztideig késett az öt megillető tért elfoglalni a közösg életében, megjeleneztek. *Bódy János* másodsorú kért szót s humoros genreből köszöntötte fel a tüzoltó-testület megjelent koriféusait. Beszéde általános derűltséget keltett. *Dr. Nagy Károly* másodsorú felszólalásában *Bódy Jánosra* emelte poharát, mint a kispesti színészet meg-

teremtőjére, mint a kulturális törekvések bajnokára. *Vadász Márton* köszönetet mond *Bódy Jánosnak*, hogy megemlékezett a tüzoltó-testület jelenlevő tagjairól, egyuttal üdvözli a tantestületet, mint a tüzoltó-egyesület jövő tagjait. *Burger Ferencz* a társaság virágait: a hölgyeket köszöntötte fel igen ügyes beszédben.

A társas vacsorát táncz követte, melynek a reggeli órákban szakadt vége.

A négyest 20 pár tánczolta. Megjegyezzük, hogy *Stefán* konyhája és pinczéje teljesen kielégítette a közönséget.

Tanügy.

A kisededovás eszméjének fejlődése és fejlesztése.

Ösidöktől kezdve meg van minden anyában és örökké megmarad az a természetben gyökeredző ösztön, hogy kisededét megvédje, oltalmazza.

De nemcsak az emberben, a természet remekében és tökélyében van ez meg, hanem ha figyelmünket az állatok felé tereljük, szintén feltaláljuk ezen jelenségeket.

Az állatok vadsággal szállnak védelemre, ha kölykeit bántják.

Ezt tudták már régen és tudják most is.

Az általános civilizáció is úgy hozta magával, hogy az emberek ne csak arról gondoskodjanak, hogy testüket, hanem lelküket is műveljék, ezért iskolákat szerveztek, s 6 éves korában a gyermek már szellemi nevelésben részesül.

Igen ám! — de a még kisededkorát élő gyermeknek is akadtak apostolai, kik ép e nevelésnek voltak uttörői.

Comenius János volt az első, ki a kiseded szellemi tehetségeinek fejlesztését megpendítette.

Csakhogy ő nem a nyilvános nevelés szószólója, hanem a kisededet 6 éves korig az anyára bízni véli czélszerűnek.

Utána következik *Pestalozzi* Henrik, ki a kisednevelés rendszerével már behatóbban foglalkozik. A nyilvános nevelést azonban ő sem helyesli, hanem ő is inkább az anyára vagy dajkára bizza. *Pestalozzi* könyvet is irt: «Az anyák könyve», a melyben utmutatást ad az anyáknak, hogy miként neveljék kisededeiket.

Az eszme tehát megvolt, hogy a félig gyámoltalan kisededeket meg kell óvni és nevelni, de megvalósulását csak 1779-ben látjuk, még pedig a thüringiai *Steinthal*, *Waldbach* falucskájában, melynek élén *Oberlin* protestáns lelkész állott.

Lelkeszi hivatását mint a nép valódi atyja fogta fel és a gondjaira bizott népnek érdekét a legbuzgóbban karolta fel.

a bánat mély érzelmével nehezedik a gondolatok sötétségére.

Az élet boruja vesztegel a hantok fölött, mely fojtó nehézséggel borul a keblekre; keserű panaszoktól, fájó sóhajoktól reszket a lég.

Az enyészet némáságába költözött élet boldogsága, boldogtalansága sir föl a mély, hideg sírokból, mely a sírokon térdelők áhítatos, buzgó imájával száll az egék fölé.

A megtépett szív mély fájdalommal pihen a könyves szemekben, a kétségbeesés dermesztő kifejezése ül a bánat torzredőivel a halovány arczokon, mely a változhatatlanság enyhítő gondolatában nyer megnyugvást, vigaszt.

Bolyongjuk át a temető bánatos biradalmát s rajzoljunk le egynéhány, a vesztesség fájdalmát mélyen érző, szomorú alakot melyet a sors kérlelhetlensége sújtott.

* * *

Elhagyatott, bedölt sírnál, megtörtén térdel és buzgó imádkozik egy szánandó fucska.

Rongyolt ruháján át sivit az őszi hideg szél. Fázik az istenadta. Könyei végig peregnék bánatos arczán, melyeket a szellő gyorsan felszárit. Szemei a sírástól kiveresedtek, kidagadtak; már nem tud sírni, elapadt a záporoként omló könyve; a fájó sóhajok kinozzák megtépett lelkét. Mély szomorúsággal borul a virágtalan hantra s csókjaival borítja a könyeitől nedves rögöt, mely alatt pihen az ő örökre elvesztett boldogsága.

Mig drága szülői életek: nem ismerte az élet fájdalmát, nem üldözték az elhagyatottság borzalmas képei, nem látta a fájó nyomort, nem érezte a kenyér keserűségét . . . . . de most nincs, ki letörölje panaszának könyeit,

nincs, ki a szeretet édes melegével boldogan átölelje, csókokkal halmozza halovány arczát, nincs, ki a vigasz balzsamával gyógyítsa megbesztett lelkét, melynek virágait könyeiben iszza ez a hant, mely lelke vigasztalhatatlanságával van összenöve.

Mily boldog is volt ő akkor, midőn még drága otthona volt, midőn édesatyja hazatérve a munkáról, ölébe vette, szívére ölelte és az apai édes csókokkal zárta le dalos ajkát; midőn aludni tért, búbajos bölcsődalok kísértek virágos utakon az álmok fényes biradalmába, mely arról az ajkról csengett le, mely már hideg, néma, arról az édes ajkról, melynek mézében rejlett üdve, boldogsága, egész világa.

Sokat sirt azóta, hogy a sötét föld elnyelte, de siratni őket rövid az élet, élni nélkülök pedig egy örökkévalóság.

Az ő otthona már csak ez a pusztasír-hant, ide van zárva az ő boldogsága; ide jár enyhülést keresni, ha elfogja lelkét a szomorúság, mely ott leselkedik mellette.

A hideg őszi szél sivitva fut végig a hantok között. A fucska összerázkódik. Szegény árva!

* * *

Gondozott, őszi rózsákkal takart sírdomb előtt gyászos, megtört alak áll. Kezében virágos koszoru: a szeretet emlékének fájó szimbóluma. Nehéz sóhajok szakadnak ki kebléből, melyeknek sötét boruja ott ül könyves szemében.

Az a kétségbeesett gondolat, mely kinozta s lelkének örömeit megzavarta, valósult. Itt nyugszik egyetlen drága gyermeke a virágos hant alatt. Meghalt az élet tavaszán, a fényes gyermekálmok virágos korszakán; eltávozott, hogy ne térhessen vissza soha.

A harmatos bimbó, melyben az örömk, vágyak, remények boldog világa rejlett, lehullt, letörte a halál könyörtelen, fagyos keze; a porba hullott le, az enyészet sötét sírjába, hogy örökre megsemmisüljön.

A kedves mosoly, mely rózsás kis ajkain játszadozott, megmervült; az okos, beszédes, szelid szemek, melyekből annyi jószág, szeretet sugárzott . . . megtörték, lezárultak örökre. Elköltözött az angyalok honába, hol tisztább a lég, lágyabbak a dalok, oda, honnan nincs többé visszatérés.

Ő boldog, hisz újra talált játszótársakat, érzi a mennyei szeretet melegét, újra gyönyörködik a fényes napsugárban, a csillagok ragyogásában, melyek most neki hódolnak, az ő kedvét teljesítik; csak a bánatos szülők boldogtalanok, kiket egy utolsó csókkal, melyben szeretetét, életét leheltte ki, mindörökre elhagyott, kik megtörtén, gyötrő bánattal szívökben érzik, hogy oly drága kincstől rabolta meg a végzet, melyet pótolni semmi sem képes, a vesztességet enyhíteni: egyedül a hit jótékony, csodás balzsama, az isteni rendelés kifürkészhetetlen hatalmában való csöndes megnyugvás.

A boldogtalan anya a sírástól, a fájdalomtól kimerülve roskadozik már s mereven tekint a fejára, melyre a koszorut ráhelyezte; ez mérlegeli fájdalmának súlyát, bánatának nagyságát.

Legyen áldott, te korán letört bimbó, behantolt virágos sírod, mely felejthetetlen emléked jelöli, mely fölött a szeretet angyala örködik s az alkonyi szellő zokogja bánatos dalát.

Mikor Oberlin Waldbachba érkezett, a nép nagy nyomorban volt. Oberlin mentette ki szomorú helyzetéből és neki köszönhetők, hogy sanyaru állapotuk nemsokára jobbra fordult.

Oberlin éles tekintete belátta azt is, hogy a gondozást igénylő apró gyermekek felügyelete és védelme sok munkáskezet köt le és akadályozza a kenyérkeresetben.

Ebből önként következik, hogy már csak anyagi szempontból is rendkívül hasznos lenne a község lakosaira nézve, ha a leköltött kezek munkára felszabadulnának. Ez pedig csak úgy érhető el, ha a község összes kisdedei egy közös helyre vitetnek és ott felügyeletükről egy ezzel megbízott okos és tisztességes felnőtt egyén gondoskodik.

Eme intézkedésnek egy másik, szinte igen lényeges haszna, és pedig a kis gyermekekre vonatkozó pedagógiai becse is van, ami abban nyilvánul, hogy ez által a magukra hagyott, vagy legfeljebb hiányosan gondozott és önmagukkal tehetetlen kisdedek minden érhető veszélytől és bajtól megóvatnak, sőt testi és lelki továbbfejlesztésükről is gondoskodik.

Ilyen helyről gondoskodott Oberlin az 1779-ik esztendőben. E legelső kisdedóv-intézet vezetését egy fiatal leányra, Scheppler Lujzára bízta, akit eszerint az első óvónőül tekintetünk. Oberlin kisdedóvodáját megelőzte Scheppler Lujza tevékenysége Oberlin kötőiskolája mellett.

Ő már t. i. azelőtt is maga köré gyűjtötte a kisdedeket és gondoskodott testi és lelki jólétükről.

A gyerekekkel szeretettel bánt, mint egy édesanya. Mesélgetett, énekelt velők és játékkal is kellemes szórakozást nyújtott nekik.

58 esztendőn át vezette e ritka lelkületű nő óvodáját. Feláldozta erre egész életét, vagyonát!

Korának nagy férfiai méltányolták törekvéseit.

A francia tudományos akadémia a nagy erénydíjjal tüntette ki. Scheppler Lujza ezt nem a maga céljaira használta fel, hanem az Oberlin által felállított óvodának ajándékozta. Innen van az, hogy Németországban később létrejött kisdedóv-intézeteket «Oberlin-Schul»-oknak, az óvónőképző intézeteket «Oberlin-Seminär»-eknek nevezik.

Az első óvoda megalapítása Oberlin és Scheppler Lujza érdeme.

Tehát az óvoda eszméje megvalósult!

A 18-dik században azonban már a tökéletesedéshez is közel volt a kisdednevelés ügye. Ezt pedig Fröbel Frigyesnek, a gyermekkertek megalapítójának köszönhetjük.

Tapasztalta, hogy a kisdedben a születéstől fogva bizonyos ösztönök, különösen cselekvési ösztönök nyilatkoznak; továbbá, hogy a gyermek észreveszi az őt körülvevő személyeket és dolgokat s hogy e természeti ösztönök szabályozása és értékesítése által a kisded belső és külső élete tervszerűen fejleszhető.

Fröbel azt mondja: «a játék a gyermek munkája, öntevékenységi erejének forrása és életkedvének alapeleme».

Ezért szereti a kisded azon legegyszerűbb játékokat, amelyekből saját erejével újakat alkothat.

Összetöri a legdrágább kész játékeszközt, örömet leli a cselekvésben, mert az ő műve. Ez vezérelte Fröbelt a játékeszközök sorrendjének összeállítására.

És mostani óvodáinkban is kizárólag csak a Fröbel által összeállított sorrend szerint foglalkoztatjuk a gyermekeket. Fröbel az ő foglalkozásaival és a játékkal a test és lélek összhangzatos nevelését akarja megállapítani és ezért teremtette meg a gyermekkerteket.

Az első gyermekkertet 1840-ben állította fel Blankenburghan. Gyermekkertnek azért nevezte, mert a kicsinyeket csemetékhez hasonlította, melyeket az elfajulástól és elnyomordástól a nevelő, a kertész van hivatva megmenteni.

Fröbel nagy érdemeket szerzett a kisdedek neveléséért kifejtett lelkes munkásságával. Ő teremtette meg a gyermekek természetének megfelelő, természetes alapokra fektetett kisdednevelési rendszert.

Ezzel áttértek hazai kisdednevelésünk meghonosítására. Amint látjuk, Németországban már ez időben voltak rendszeres kisdedóvodák. Nálunk azonban az első kisdedóv-intézet létesítését még 1828. jun. 1-én Budán, a Krisztina-városban egy lelkes honleánynak köszönhetjük.

Ez pedig nem más, mint Korompay gróf Brunswick Mária Terézia.

E lángszellemű hölgy a köznapi élet hajlamainak sohasem hódolt, hanem eszméknek élt. Különösen az akkori időkben hazánkban elhanyagolt köznevelésügy ragadta meg fenkölt lelkét.

E végből kereste fel Olaszországot, Svájcot, Németországot, Angliát, mindig azok társaságába igyekeztetve jutni, kik a nevelésügynek az illető országban kimagasló vezetői voltak.

A kisdedóv eszméjét, illetőleg az első és kiírthatatlan benyomást gr. Brunswick Teréz Angliában a spitalsfieldi óvoda vezetőjétől, Wilderspintől nyerte.

Mikor ezt az óvodát meglátogatta, ön kénytelen lelkesedéssel kiáltott föl: «Ez kell mindnyájunknak!»

Az eszme és érzelem akarattá, az akarat tette fejlődött.

Hazájába visszatérve a már említett óvodát létesítette, utána Pozsonyban 1830. és 1832-ben egyet, melyet a jótékony nőegyesület még máig is fentart.

Lassacsán azután tovább terjedtek az óvóintézetek, ami nagyrészt Tisza Kálmánné szül. gróf Dégenfeld Ilona érdeme. És ma már a kisdedóvosi törvény I. fejezet 15. §-a értelmében: «Minden törvényhatósági joggal felruházott város, ugyszintén minden vármegyei székhelyül szolgáló község, tekintet nélkül egyes állami adójának mennyiségére és minden község, melynek úgy maga a község, melynek állami adója együttesen évenként 15.000 frtot meghalad, tartozik saját erejéből kisdedóvodát, illetőleg kisdedóvodákat állítani és a törvény rendelkezésének megfelelően fentartani».

Ha a gyermekek már az óvodában kellő gondozás és nevelésben részesülnek, akkor édes hazánknak csupa jóra való, derék polgára lesz és valóban virágzásnak indul az ország. Mert hisz az egyszer jól elhintett mag nemes gyümölcsöt érlel.

Én és kedves pályatársnőim legjobb akarral arra törekszünk, hogy oly elismerést szerezzünk, mely nemcsak nekünk, hanem az intézetnek is büszkeségére szolgáljon, mely miniket ily üdvös feladat megoldására képesített.

Tehát buzgalom és kitartás!

Korányi Berta,
okl. óvónő.

Tarka élet.

A «makkos» regéje.

Ugy-e kérem, önök is szeretik az erdőt, önök is szívesen menekülnek valamely árny elől, mely üldöz, ki a szabad természet ölébe, abba a legszebb templomba, melyben minden fűszál regél valamit. Nyitott könyv az, csak olvasni kell tudni belőle. A kis patak csobogása, a lomb titokzatos suttogása, a csalogány búbjós dala, a kis virág köszöntése s az a titokzatos zsongás-bongás — minden, minden jelent valamit annak, ki az élet zürzavaros vásári zajából egy percze ide menekül, hogy egyedül lehessen örömeivel vagy bánatával.

Homokos vidék ez a mi vidékünk Amerre a szem ellát, csak árva akácokat vesz észre. De szinte jól esik a szemnek egy kis darab erdőcskét látni. Olyan oázis ez, a mely megbecsülhetetlen. Ilyen az szt.-lőrinczi kis «makkos» is. Talán jobban ismerik önök mint én. Amint az ember az országutról a villasor felé halad, az úttól jobbra van ez a kis tölgyes beékelve a villák közé. Kedves egy hely. Sokszor bandukoltam keresztül-kasul egyedül, sokszor láttam benne vig társaságot. Sok kedves emlékről tudnának regélni a «makkos» tölgyei. Én egyet nem felejték soha.

* * *

Budapesten ismerkedtem meg Jenő barátommal. Olyan ábrándos, szelid gyerek, aki még mindig ideálokat keres, akinek még nem jutott ideje keserűen felkiáltani a költővel:

«Most tudom már, hogy van hát,
Hogy a harmat: sár, nem több!
Hogy a hattyu: csak nagy tud
S a szép felhő: piszkos köd».

A nyáron Lőrinczen laktunk. Bár gyakran találkoztunk, de egy mégis feltűnt, hogy egy idő óta többet hív sétálni a «makkos» felé. Nem kellett sokat kutatnom okát. Meghallotta, hogy ő is itt nyaral, ezért szereti ezt a kis tölgyest annyira.

A napokban mindketten hivatalosak voltunk ő hozzájuk. Az idő lassan telt, különösen Jenő barátomnak. Keresztül-kasul kószáltuk az erdőt. Egyszer csak megáll s halkán megszólal: Nézd csak ott az ő villájok mögött az a kis moh-pad nem üres? Ugy-e ott ül valaki!

Jól látta, valaki ott volt. Egy szép fiatal leány meg egy idegen férfi. Egy boldog pár. Semmi más.

De Jenő jobban látott. Ő az ott, akiért rajong, ő az, ki szerelmét elfogadta és viszonozta. S most feje annak a másiknak a vállán pihen, keze annak a kezében nyugszik...

Szegény barátom! Rég sejtettem, amit most látnod kellett.

Többet nem jártunk errefelé.

* * *

Azt kérdezheted, kedves olvasó, hogy miért is mondtam most el ezt a limonádéizű históriát. Megmondom.

Mikor utoljára ott kinn jártam a kis erdőben, mérőeszközöket, levert rudakat láttam. Fájó sejtélem fogott el. Tehát vége ennek a szép kis helynek, tehát ez a kis oázis sem marad így. Nem. Eddig mindenki szabadon járhatott benne. Derék tett a tulajdonostól — bárki az — hogy megengedte. Utána jártam, kérdezősködtem s csakugyan jól gondoltam. Szép szabályos villatellekre hasítják majd azt a kis erdőt, azután jönnek a fejszével, kivágják ezt a fát is, azt is, azután majd bekerítik, s a kerítésen belül tornyos villák fognak emelkedni. De azért a «makkos» emlékei megmaradnak.

Csitt.

Budapest most és hetven év előtt.

Irta: Gerő Viktor.
(Folytatás.)

Ma, azaz hetven év után, Budapest népessége több mint 550.000, tehát a szaporodás csaknem fél millió; igaz, hogy ezt a szaporodást a környékből beköltözött lakosság idézte elő, ami némely vidéki város apadását vonta maga után. A születéseket és esketéseket illetőleg kedvezőbb volt akkor az arány, mint ma, mert 1926-ban a születés 3018 volt évenként, azaz minden ezer lélekre 50 ujszülött esett, az esketések száma pedig 543, vagyis 93; ellenben ma a születések száma 18.527, vagyis ezer lélekre 37,5 ujszülött esik, az esketések száma pedig 4389, azaz 8,8 minden ezer után. Ebből csak az következtethető, hogy a megélhetési viszonyok megkönnyítették akkor a családalapítást.

De feltűnő az, hogy a halálozások ma sokkal kedvezőbb arányt mutatnak, noha e tekintetben Budapest az európai nagyvárosok között csaknem a legnagyobb átlagos számmal szerepel. 1826-ban évenként 2505 haláleset fordult elő, tehát minden ezer lélekből 40 halt el, jelenleg 16,335 az évi elhalálozás, azaz minden ezer lélekre 34 halott esik; e szám azt mutatja, hogy a közegészségi viszonyok akkor sokkal kedvezőtlenebbek voltak, mint jelenleg, mi egész természetesen, mert a higiénia akkor nagy gondot nem fordított sem az állam, sem a társadalom. Nem mellőzhetem azt a följegyzést, hogy 70 évvel ezelőtt az öngyilkosság és balesetek a nagy ritkaságok közé tartoztak, holott manapság a haláleseteknek 1-27 százalékát teszik, vagyis évenként 218 ember hal meg ilyenképpen.

Foglalkozásra nézve a főváros lakosságának nagy része akkor is ipartűző és kereskedő volt, ámbar a mezőgazdák is meglehetősen számban voltak.

A város területén 42 czéh volt, a melyekbe több mint 68-féle iparág tartozott.

Igy volt: fehér pék	44
fekete	20
kenyérsütő	9
bábsütő	4
kalácssütő	5
kőműves	300
kádár	30
könyvkötő	12
kárpitos	2
művirágkészítő	3
kávés	40
csizmadia	90
esztergályos	15
szobrász	10

könyvnyomdász	3
hentes	82
mészáros	42
fodrász	10
kertész	39
nő- és férfi-szabó	122
korcsmáros és	
vendéglős	504
asztalos	64 stb. A

kimutatásban mintegy 1700 iparos van felvéve, azonban a segédek száma aránylag nagyon csekély, miből az következtethető, hogy az ipar legtöbb ágát háziilag művelték. A mai viszonyok és állapotokkal már azért sem hasonlíthatók össze, mert e század második felében az ipar terén oly nevezetes találmányok és újítások történtek, melyek a foglalkozások ez ágát teljesen átalakították, amennyiben a háziipar helyét a kézmű- és a gyáripar foglalta el. A főváros területén ma 1223 gyár és nagyobb ipartelep áll fenn, azonkívül a háromszor annyi műhelyben nem kevesebb mint 282.000 ember dolgozik. E tény maga mutatja, hogy a főváros emelkedését első sorban nagy iparának köszönheti, azonban nem hallgathatom el, hogy e fejlődés az ország többi városainak rovására történik; mert a behozatalunk a külföldről aránylag most is csak oly tetemes, mint ennek előtte.

A kereskedelem.

Pest már régóta a magyar kereskedelem középpontja volt, e század harmadik tizedében már mindentelű kis- és nagykereskedő élt itt, igaz, többnyire külföldi árukat hoztak forgalomba, szerbek, örmények és izraeliták kezében volt a kereskedelem, noha sok névvel találkozunk, kiknek unokái ma a fővárosi gentryhez számítják magukat és restelnék, ha azt mondanák, hogy öregatyjuk posztót mért, vagy vasat, bőrt, szappant stb. árult.

Pest kiválóan terményvásáraitól volt hírneves, németalföldiek, szászok, francziák látogatták piacunkat és összevásárolták a finom gyapjút, viaszt, mézet, dohányt, bort, ökr-, ló- és tehénbort, gubacsot, repcét, lent, stb., ezért Pestet magyar Londonnak is nevezték. Ámbar a Duna szabályozva nem volt és gőzhajók még nem jártak, 1826-ban Bécs felé mégis 2.613.494 bécsi mázsa gabonát, 53.050 akó bort és 323.000 mázsa dohányt szállítottak. Igaz, hogy nemcsak a külföldről, hanem a belföld minden vidékéről sereglettek ide eladók és vevők.

Ha meggondoljuk, hogy akkor, mikor még hiányoztak mindama forgalmi és közlekedési eszközök, melyek ma a kereskedelmet közvetve és közvetlenül élénkítik, u. m. bankok, közraktárak, tőzsde, egységes mérték, vasut és rendszeres posta stb., csak akkor látjuk, hogy Budapest jelenlegi kereskedelme aránylag nem olyan élénk, mint volt annak előtte. Hetven évvel ezelőtt az osztrák takarékpénztár egy képviselője és 4 váltóház közvetítette a hitelt, ma pedig:

16 bank 74,5 millió alaptőkével,
9 takarékpénztár 25,2 millió alaptőkével és
32 szövetkezet 4,2

összesen 57 intézet 103,9 millió alaptőkével, ide nem számítva a magán-banküzleteket.

Ami a város területén a közlekedést illeti, az 1826-ban kissé nehézkes lehetett, ha meggondoljuk, hogy a város a kövezésre évenként össze-vissza 8000 frtot költött, kétlovas fogat az egész városban 20 volt, jóllehet minden jobb módú embernek akkor saját fogatja volt. A bérkocsi-díj az időben sem volt olcsóbb a mainál, mert ha veszünk, hogy a város-területbe akkor is 1 pengő forintot fizettek, a belvárosból a Lipótváros végéig pedig 30 krt pengőben, akkor ezen díj a pénz mai értékével arányban áll.

A levelek fogalma szintén lassu volt, mert a helyi leveleket senki sem közvetítette, postások sztrájkjáról tehát szó sem lehetett. A vidékre pedig a posta hetenként csak kétszer ment és jött, kivéve Bécsbe volt naponként postajarat. Vasárnap és csütörtökön d. e. 11 órakor indult Debreczen, Nagybánya, Temesvár, Arad, Eszék, Pétervárad és Zimony felé.

Kedden és szombaton d. e. 11 órakor Kassa, Gács, Zólyom, Selmecz, Léva, Nyitra és Nagyszombatra.

Szerdán és szombaton d. e. 11 órakor Pécs, Mohács, Földvár, Székes-Fehérvár, Vesz-

prém, Varasd, Zágráb, Zala-Egerszeg, Nagy-Kanizsa és Sümegre.

Érkezett: Bécsből naponként nyáron 3 és 5 között, télen minden másnap reggel 8 és 9 között.

Hétfőn és csütörtökön Kassa, Grác és Zágráb felől.

Kedden és pénteken Temesvár és Brassó felől.

Szerdán és szombaton Debreczen és Kolozsvárról.

Vasárnap és csütörtökön Zimony felől.

A posta az időben személyeket is szállított, minden személy fizetett egy postaállomásig 1 frt 20 p. p., 28 kr. borralalót, 20 krt ha fedett a kocsi és 10 krt fedetlen kocsier, azonkívül 8 krt kocsikenőcsért. A mi tehát a postával való utazást illeti, az bizony nem volt szegény embernek való, kivált ha nagyobb utat akart megtenni.

(Folytatása következik.)

Szives tudomásul.

Hirdetések lapunk részére fölvételnek a kiadóhivatalban, továbbá *Bán Kálmán ur kereskedésében, végül Paszta-Szt.-Lőrinczen Holczmann Lajos urnál: ez utóbbi két helyen az előfizetési pénzeket is nyugtázzák jogérvényesen, amennyiben szivesek voltak a megbízatást elvállalni.*

Különfélék.

A kaszinó közgyűlése.

A kispesti kaszinó választmánya f. hó 30-án tartotta meg a közgyűlés előtti utolsó ülését. A tárgysorozatot csupán a közgyűlési tárgyak képezték Maszny Sámuel pénztárnok bemutatta az 1894/5. évi zárszámadást, melynek tanúsága szerint a rendes bevételek — dacára a tagdíjhátralékoknak — a lefolyt évben az előirányzatot felül emelkedtek, amennyiben az összes bevétel (okt. 27-ig) 1106 frt 80 krt tesz ki. Ezután az 1895/6. évre szóló költségelőirányzat tárgyalatott, melyhez az ülés egyhangulag hozzájárult. Az ülést kedélyes társasvacsora követte. (A közgyűlés összehívását a következő meghívó jelenti: A kispesti kaszinó f. évi november hó 18-án (hétfőn) esti 6 órakor a kaszinó helyiségében rendes évi közgyűlést tart, melyre a t. tagtárs urak tisztelettel meghívotnak. Tárgysorozat: 1. Fénztári jelentés. 2. A múlt évi zárszámadás betérjesztése. 3. A jövő évi költség előirányzat tárgyalása. 4. Egyéb indítványok. 5. Könyvtárnyel-választás. *Ribényi Antal, elnök. Bódy János, jegyző.*

A népnevelés ellenőrzése.

Wlassics Gyula kultuszminiszter, a népnevelés, de különösen a magyar nyelv tanítása érdekében a tanfelügyelőséghez fontos rendeletet intézett. A miniszter arra hívja fel ebben a rendeletben a tanfelügyelőket, hogy szigorúan ellenőrizzék a tankötelezettség teljesítését. E végből szabályzati tervezetet és ellenőrzési mintát küld a tanfelügyelőknél és arra utasítja őket, hogy tapasztalataik alapján javaslatot terjeszsenek a közigazgatási bizottsághoz, amelynek határozatát aztán mutassák be a miniszteriumnak. A tanfelügyelők elsőrendű feladata — ugy mondja a rendelet, — hogy a gondozásukra bízott iskolákban a jó tanítást példaadás, buzdítás, lelkiismeretes utánnézés által biztosítsák. Az állam nyelvének, a magyar nyelvnek tanításáról szóló 1879. évi XVIII. törvényezikk rendelkezési sincsenek kellő mértékben érvényesítve. Az 1893—94. évben a 7200 nem magyar tannyelvű népiskola közül 2199-ben a magyar nyelv siker nélkül, vagy éppen nem tanítottatott. A tanfelügyelőknél nemcsak hivatalos, de hazafias kötelességük, hogy e valóban türethetetlen állapoton mielőbb segítsenek. Ha a tanítóban van a hiba, amennyiben nem bírja oktatóképességgel a magyar nyelvet, az 1893. évi XXVI. és 1891. évi XLIII. törvényezikk módot nyujtanak kedvezőbb előállítására; — ha egyéb körülményekben keresendő a baj forrása, a tanfelügyelőség ne mulassza el azt a miniszter tudomására hozni. Ügyeljen arra a tanfelügyelő, hogy az iskolafenntartók kiegészítették-e a háromszáz forint törvényes minimumra a tanítók fizetését. A miniszter különös figyelmébe ajánlja a tanfelügyelőnek a kisdudóvársól szóló 1891. évi törvény végre-

hajtását. Végül az iskolalátogatás nagy fontosságára utal s felszólítja a tanfelügyelőket, hogy évenként legalább egyszer látogassák meg a rájuk bízott iskolákat.

Az ipartestület rendkívüli közgyűlése.

A kispesti általános ipartestület f. évi november hó 3-án rendkívüli közgyűlést tart. *Tárgy:* Az általános ipartestületi betegsegélyző-pénztár előállítás.

Lakásváltozás.

Lapunk kiadóhivatala és szerkesztősége ezentul a Bódy-féle házban van: Arpád-utca.

Polgár Gyula előadása a vigadóban.

F. hó 24-én *Polgár Gyula* kitünő imitátor a vigadó nagytermében gyermek-előadást tartott, mely úgy erkölcsileg, mint anyagilag sikerült. A műsor kiváló pontokban bővelkedett, melyekben *Polgár Gyula* művészi remekelt. Alakításai mindnyájunkat megragadtak, melyért bő tapsot is kapott. Az előadás értékét emelte az a körülmény, hogy nem tisztán szórakoztató volt az előadás, hanem a hasznossal párosítva: történelmi, népmisemtetési, erkölcsös tanulságos és hazafias irányu. Az előadást 500 gyermek nézte végig.

Óvodamegnyitás.

Korányi Berta okl. óvónő, kitől lapunk mai száma igen érdekes cikket közöl az óvodáról, mint értesülünk, *Báthory-utca 102. sz. alatt november hó 4-én* nyitja meg óvodáját. Felhívjuk az érdekelt szülőket, hogy gyermekeik beiratkozását idejkorán eszközöljék, mert az óvodában csak 40—50 gyermek számára van hely. A beiratást megelőzőleg előjegyezhetni az óvónő lakásán: *Arpád-utca 448. sz. alatt.*

A kispesti nyomda-részvénytársaság.

Mult lapszámunkban megemlítettük, hogy a kispesti nyomda felállítására kibocsátott aláírási iver nemcsak a szerkesztőségben lesznek deponálva, hanem többeknél, kiket erre felkértünk. Aláírási iver a következőknek vannak letéve: kispesti Takarékpénztár, ftdő *Ribényi Antal, Vadsz Márton, Bódy János, Bán Kálmán, Dr. Sarady Endre, Schérsz Ferencz, Hamza Elek, Berán J.* Azokat, kik aláírási iver reflektálnak, kérjük, forduljanak lapunk szerkesztőségéhez, mely kívánatra készséggel szolgál iverekkel.

Értesítés.

A «Kispesti dalárda» f. hó 25-én tartott választmányi gyűlésén elhatározott, miszerint a dalárda megalakulása előtt kibocsátott aláírási iver az «alapító» vagy «pártoló» tagok által aláírt összegek 14 napon belül a dalárda pénztárnokánál a Berán-féle vendéglő helyiségében, keddi és pénteki napokon este 7 órától kezdve befizethetők, minek teljesítését az egyesület érdekében kérjük.

Kispest, 1895. október 26-án.

Dayka Antal,
titkár.

Schercz Ferencz,
elnök.

Társasvacsora.

A «monori társaskör» f. évi november 2-án társas vacsorát rendez a kör helyiségeiben. Tagok szivesen láttatnak.

Anyakönyvi rendelet.

A nemzetiségiek tiltakoztak nemrégiben az ellen, hogy az állami anyakönyvvezetők magyarra fordítják az ujszülött gyermekek neveit. Erre a tiltakozásra válasznak tekinthetik Perczel Dezső belügyminiszter legújabb rendeletét, melyet a miniszter most küldött meg az összes alispánoknak. A rendelet a következő: A születési anyakönyvben a gyermeknek adott utónév vagy utónevek bejegyzése tárgyában felmerült kételyek folytán kijelentem, hogy tekintettel arra, miszerint az állami anyakönyvek az 1894. évi XXXIII. t. cz. 20. §-ához képest az állam nyelvén vezetettek, az utóneveket is az állam nyelvén kell bejegyezni. Hogy azonban a személyazonosság iránt később se támadhassanak kételyek, megengedem, hogy egyes esetekben a bejelentő kívánságára a gyermek magyarul bejegyzett utóneve után az utónév zárójelben az illető vidéken divó nemzetiségi nyelven is beírassék. A végből pedig, hogy a hazánk területén lakó különböző nemzetiségek által használt utónevek megfelelő magyar elnevezéseinek az állami anyakönyvbe való bejegyzése körül egységes eljárás követhessék, ezen utóneveknek és megfelelő magyar elnevezéseiknek a magyar tudományos akadémia kiküldött bizottsága által 1893-ban megállapított jegyzékén

szükséges számú példányokban oly felhívással küldöm meg tekintetes uraságodnak, hogy abból minden egyes anyakönyvvezetőnek egy példányt sürgősen adjon ki oly utasítással, hogy az abban foglalt megállapodásokhoz az anyakönyvbe való bejegyzéseknél szorosán alkalmazkodjék. Budapest, 1895. stb. Perczel s. k.

Elmaradt közgyűlés.

Az első kispesti általános temetkezési egyesület V-ik rendes közgyűlését az általunk is jelzett napon nem tartotta meg, hanem azt november hó 10-ére halasztotta. Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy az egylet 1895. évi zárszámadásában, melyet átnéztünk, a következő örvendetes tételeket találtuk: Bevétel 2028 frt 39 kr. Kiadás 457 frt 80 kr. Tiszta fövedelem mint egyenleg 1570 frt 59 kr. Az egylet vagyona készpénzben 1570 frt 59 kr. és 1 drb. »Jósziv«-sorsjegy. Leltár értéke 958 frt. Összesen: 2528 frt 57 kr.

Öngyilkosság.

Simon Imre kedden reggel 4 órakor megmérgezte magát. Arzenikumot vett be és rögtön meghalt. Tettének oka ismeretlen. Dr. Nagy Károly községi orvos azonnal megjelent az öngyilkosnál. Dr. Garami Dávid járási tb. főorvos pedig szerdán délelőtt szemlélte meg a hullát, tekintve azonban, hogy kétségtelenül öngyilkosság forog fenn, mely konstatáltatott is, boncolás nem eszközöltetett.

Leugrott a robogó vonatról.

Potrák János szent-lőrinczi pusztai béres f. hó 27-én d. e. 9 órakor a teljes sebességgel haladó 810-es számú személyvonatról a kavicsbányai örház közelében leugrott s a másik sínparra esve, bal lábát és fejét iszonyuan összezúzva, eszméletlenül terült el. A vasuti őr ezt észrevéve, azonnal a helyszínére sietett, de Potrák, ki arcczal a földre borulva feküdt, már szólni nem tudott s csak nehezen szedve a lélegzetet, lábából és fejéből patakzott a vér. A vasuti őr erre beszaladt a közvetlen közelben lévő majorba s ott Potrák feleségét és apósát a szerencsétlenség felől értesítette, kik is székkel azonnal a helyszínére siettek s Potrákot lakására szállították, sebeit kimosták s egyben orvosért küldtek Kiszpestre. Dr. Nagy Károly községi orvos azonnal ki is ment a sérülthez, azonban rajta segíteni teljesen lehetetlen volt, mivel fején feltétlenül halálos sérülést kapott. Potrák 10 órai kilődés után, mely idő alatt egy percze sem tért magához s így kihallgatása sem volt eszközölhető, meghalt. Mint a f. hó 29-én tartott helyszíni vizsgálat folyamán kiderült, Potrák nem véletlen, nem öngyilkossági szándékból, hanem azért ugrott ki a kocsiból, hogy közvetlen közelben levő lakásához hamarabb eljusson, mivel a vonat a kavicsbányai örháznál nem állott meg s ezt észrevéve, hirtelen elhatározásból ugrott arról le, nem gondolván a borzasztó következményre. Így minden kétséget kizárólag megállapított azon körülmény, hogy Potrák nem büntény áldozata, így a fölbonzolás is elmaradt. F. hó 29-én d. u. 3 órakor ft. Holbesz Antal nyug. plébános a halottat beszentelte s az a szentlőrinczi temetőben örök nyugalomra helyeztetett. Feleségén kívül 3 éves kis leánya siratja.

Pénztárnokváltás a soroksári takarékpénztárnál.

Lám János, a mindenki által szeretve tisztelt takarékpénztári pénztárnok, a napokban lemondott állásáról, tekintettel agg korára és beteges állapotára. Helyette Drexler Mihály soroksári polgártársunk, ki a soroksári főpénztárnál van kiszemelve a pénztárnoki állásra, mivel ott is üresedés van. Az itteni fiókintézetnél a pénztárnoki állás végleges betöltése a napokban lesz. Igéret még senkinek sem tétetett s így a kik reflektálnak arra, jelentkezzenek a főintézet igazgatóságánál Soroksáron.

Új részvénytársaság községünkben.

A Reich és Lázár vegyészeti gyár 300.000 frttal legközelebb részvénytársasággá alakul. Azon körülmény, hogy ifj. Cséry Lajos és több kiváló fővárosi cég áll a vállalat élén, elég garanciát nyújt arra, hogy a részvénytöke jegyeztetni fog. Kiszpesten jegyezni lehet Gesztessy Miksa adóügyi jegyzőnél. Egy részvény 100 frt lesz. Üdvözljük az új részvénytársaságot, mely bizonyára számos családnak fogja községünkben állandó egzisztenciáját

biztosítani s ez által is községünk előhaladását fogja segíteni.

Az új országot.

Fél munka biz az! Örvendtünk, hogy az új országotunk készen van s ime a téli fagy még be sem áll, már is befagyott Ismét elzárták a lövölde felé, a kocsik kénytelenek a mellékutcákba fordulni és bizony nagyon sokszor előfogatókat használni. Ugy halljuk, hogy a főszoigabiró táviratilag kértett fel gyors intézkedésre.

Kérelem.

Számosan, mintegy százan vannak azok, kik lapunkat bár megrendelték s kezdettől fogva meg is tartották, az előfizetési díjjal azonban még mindig hátralékban vannak. Szíveskedjenek a díjat kiadóhivatalunkhoz juttatni, hogy a tetemes kiadást, melylyel lapunk fentartása jár, fedezhessük. Azt hisszük, e kérelmünket méltányosnak fogják tartani.

A polgári házasság és a népdalok.

A kötelező polgári házasság üldözője lett a romantikának. Attól az időtől kezdve, mikor az állam lett a házasulandó felek papja, értékét vesztette a népdaloknak ama fajtája, mely pap áldását, templom harangszavát zengi dalos rhythmusban. A toronynak harangzuga nem szólítja már esküvőre azt a szegény leányt, ki máshoz ment, ahhoz a ragyás képű molnárhoz s nem szive választottjához, a gölőncséri számadó-bojtárhoz, aki előre megfontolt szándékból nagy bujában agyon lövi magát. Mert az igaz magyar leányt:

«Esküvőre viszik a szegényt
Máznak kívánsága szerént».

Az a kedves népdal, mely így hangzik:
«Nemsokára a pap elé állunk,
Szüret előtt lagzi lesz nálunk»
így módosulhat a jelenben:

«Nemsokára jegyző elé állunk,
Nála esketési passzust váltunk».

Vagy ez a népdal:

«Oltár elé léptem,
Gyűrűt cseréltem,
Szerelmét hazudta
Az a ceda fajta»

így módosul:

«Jegyző elé léptem,
Gyűrűt is cseréltem,
Jó aranyak monda, pedig az volt talmi.
Hej, a ceda fajta, úgy akart becsapni.»

Leírhatatlan ama népdalok sora, mely a polgári házassággal veszendőbe ment. A népköltészet vadvirágai sokat veszítettek értékükből, mert a népéletben a szerelmi romantika és az oltár elválaszthatatlanok voltak.

Villámlás, mennydörgés.

Sajátszerű jelenséget észlelhettek, kiknek alkalmuk volt megfigyelni, hogy f. hó 28-án, este 6 óra tájban erősen villámlott s még hatalmasabban dörgött. Kíváncsiak vagyunk, vajjon másutt is jelentkezett-e ez októberi saját-szerű jelenség, mely mindenestre igen érdekes dolog.

A villamos vasut.

A «Fővárosi Közlöny» 77-ik számából vesszük át, bár egy kissé elkésve, de községünk nézve aktuális értékkel bíró, következő sorokat: Bizottmányi és tanácsi előterjesztés a Budapest-Kispest-Kossuthfalva-Erzsébetfalvai villamos vasut kiépítése és a vasut céljaira szükséges közterületek átengedése kérdésében. (Előadó: Vosits tanácsnok.) Dr. Krausz Ede budapesti lakos a budapesti Népligetből kiindulva, a hízaló-telepek mentén a Balkán-utcán át a Határcsárda mellett Kis-pest községnek Sárkány- és Lőrincz-utcáin át a budapest-lajosmizsei vasúthoz csatlakozólag, továbbá kispesti templomtérrel kiágazólag Kossuthfalva érintésével Erzsébetfalváig felső vezetékű villamos vasuti vonalat kíván építeni. A nyert előmunkálati engedély alapján dr. Krausz Ede a terveket benutatta s kéri a vasutnak a főváros határába eső részére nézve a közigazgatási bejárás kieszközlését. A mérnöki hivatal a terveket átvizsgálván, a következő főbb észrevételeket teszi: A vasut mindenütt fővárosi területen vezetvén, kívánatos lenne, hogy közuti jelleggel engedélyeztessék. A vasut kezdőpontjával a megnagyobbítandó népligetet metsző 12 öles ut jelöltetvén meg, e helyre csak úgy lenne engedélyezhető, ha ezen ut, hova bérkocsi állomások is tervezetnek, 14 ölere szélesítették ki. Az összekötő vasut alatti aluljáró, hol a vasut szintén átvezet, ha szüksége mutatkozik, a vállalat által lesz kiszélesítendő. Ha a vasut nem mint közuti vasut, hanem mint helyi érdekű vasut engedélyeztetnék, a Bihari-utal

párhuzamos ut, továbbá a Balkán-utca és a határutnak a vasut által igénybe vett része 12 öl szélességben lévén a vasut miatt megnyitandó, a vasut beváltani lesz köteles azt a területet, a mi a szabályozási terv szerinti szélesség és a 12 öles szélesség közt különbözőt mutatkozik. A vasut kezdőpontja nem lehet a Hungária-körút előtt, hanem ettől délre olyképp eltolandó, hogy a körutat e vasut ne keresztesse. A középítési bizottság a tervezett vasut létesítéséhez csak úgy járult hozzá, ha a vasut iránya oly módon változtatatik meg, hogy a vasutvonal a népligetet egészen érintetlenül hagyja. E kikötés a mérnöki hivatal által javasolt kikötésekkel együtt a közigazgatási bejárás alkalmával is érvényesítendő lesz. A vasuti albizottság, tekintettel a főváros rohamos fejlődésére, a tervezett villamos vasutnak a mérnöki hivatal által tett kikötések szerint való kiépítése ellen észrevételt nem tesz s a vasutból a főváros területére eső rész megépítéséhez szükséges közterületek átengedéséhez az elvi hozzájárulást megadandónak tartja. Csatlakozik egyébként a bizottság a középítési bizottmány kikötéséhez is, hogy a vasut kiinduló pontja a népligeten túl eső helyre tétesék, egyebekben pedig kikötendő, hogy a részletes műszaki és pénzügyi feltételek a közigazgatási bejárás alkalmával s illetve a bejárás után fognak megállapítani. A pénzügyi bizottság ehhez hozzájárult. Mint értesülünk, a tanács a javaslatot elfogadta.

Házasság.

Krizsák Mihály és Németh Julianna kispesti lakosok házasságot kötöttek 1895. október 27-én d. u. 4 órakor.

Születések.

— Október 24—29-ig. —

Dietrich Aurélia, Jeruska Etel, Nagy Ferencz, Zsák András, Botka Irén, Margit, Puskás Mihály, Jagács Erzsébet, Sárossy Jolán, Erzsébet, Lenkey László, Nagy Turza Mihály, Glevitzky Irén, Csizai Károly.

Halálozások.

Bognár Rozália, róm. kath., 10 hónapos, Szapary-ut 18. sz. — Hrubeczky István, róm. kath., 6 hónapos, Árpád-utca 425 szám. — Pólrák János, róm. kath., 30 éves, Pusztá-Szt.-Lőrincz.

Szórakoztató.

Napoleon egyik kedvence: Lannes tábornagy, Montebello hercege, az asperni csatában egy osztrák ágyugolyó által halálosan megsebesült Midőn a tábori sebész úterét vizsgálta, mosolyogva szolt az orvoshoz: »van-e önöknek, kedves orvos ur, tudományos kifejezésük arra, amint az én pulzusom ver?». Nincs, igazán nincs — válaszolt halkán, sajnálkozva az orvos. Akkor én gazdagítani fogom a tudományt. Az én pulzusom veri a halotti indulót.

Modern genre.

Edith: Papa! én már beszélek francziául, a kisasszony is megdicsérte haladásomat.

Apa: No hát halljuk, hogy szolítanád meg a szobaleányt francziául?

Edith: Pszt... Pszt!

Bocsánat.

Tanár (a jelölthöz, ki látogatást tesz nála): Hogy merészel ön ily kritikus időben engem meglátogatni?

Jelölt (megbánólag): Bocsánatát kérem, de azt hittem, hogy nem fogom itthon találni.

Az iskolából.

Hitoktató: A ki jót cselekszik, az a mennyországba jut. Mondd meg, Imre, mi történik azzal, a ki rosszat cselekszik?

Imre (egy ügyvéd fia): Azt az én apám védi!

Könnnyü neki.

Egy vidéki városban *mükedvelő* hangversenyt rendeztek. Fialat leánykák árulgatták a jegyeket. A többek között egy öreg urnak is ajánltak egy jegyet a megvételre.

Köszönöm, nem kérek belőlük.

De hiszen már a fia is vett tőlünk.

Könnnyü neki... süket!

Mi a luxus.

Gyermekek: Mi a luxus, apuskám?

Atya: A luxus az, gyermekem, ami nem föltétlenül szükséges és mégis megszerzettük. Gyermekek (határozottsággal): Apuskám, hát akkor az is luxus, hogy mi ötten vagyunk.

Tapasztalás.

Mégis igazuk van az orvosoknak, hogy a csók megárt.
Hol tapasztalta?
Multkor egy kis lányt megcsókoltam, és hatalmasan arczul csapott érte.

Közérdekű hirdetések.**Hirdetmény.**

I.

Az 1896. évi költségvetés 15 napig közszemlére kitéve van, észrevételek vagy felszólamlások ezen idő alatt az előjárásnál adandók be.

II.

A piac helypénzszedési joga nyilvános árverés útján a legtöbbet ígérőnek bérbe adatni fog. Az árverés napja november hónapban fog közhírré tétetni.

III.

Az Orenstein és Koppel cég által Szent-Lőrinczen építeni szándékolt gyár megvizsgálása tárgyában a helyszíni szemle f. évi október hó 31-ik napján d. u. 3 órakor fog megtartatni. A kinek ezen gyár létesítése ellen kifogása van, ott a helyszínén érvényesítheti.

IV.

Az előjáróság felhívja az üllői-ut mentén fekvő üzlettulajdonosokat, hogy üzlethelyiségeiknek bejáró ajtaja mellett a ház utca felőli falán — könnyen látható helyen — saját költségükön intótáblákat alkalmazzanak, melyekre kiirandó, hogy *ez uton etetés, állongaldás és rakodás vagy lerakás tilos.* Az 1890. évi I. t.-cz. 131. §-a értelmében tartozik minden érdekelt fél ezen tilalomnak megtartásáról lehetőleg gondoskodni. A ki ezen fenti határozat ellen vét, 10 forintig terjedő pénzbüntetéssel büntetettetik. Az intótábláknak november hó 15-ig kifüggesztve kell lenniök.

V.

2922—ki. 95.

A cs. és kir. hadseregbeli tartalékosok részére az utóellenőrzési szemle f. évi november hó 18-án d. e. 8 órakor Budapesten az üllői-uti Mária Terézia-laktanyában tartatik meg.

Kispest, 1895. szeptember hó 23-án.

Dorfner Antal, jegyző.

Ács László, bíró.

Szerkesztői üzenetek.

L. János. Dolgozata hiányos
Farkas Sándor, tanár, Budapest. A kezdet görcs bántja, vagy kiszáradt a tentád? Életjelt várunk egy hangulatos szép költeményben vagy prózában. — Üdvözlét!
Li. Iom. Lim-lom!
D. Géza. Ön azt hiszi, hogy a rimek csengő-bongó zenéje már föltétlenül költemény? Hát a gondolat? Az persze lényegtelen, mert önnek nincs.
Havasi gyopár. Papírkosár.

Eladó**lothringeni óriási házi nyulak.**

Helyszüke miatt eladom kitünően tenyésztő legnagyobb fajú házi nyulaimat, melyek a legjobb szaporodó fajtából valók és némelyik 8 font súlyyal is bír.

Egy pár 1 éves 3 frt, anya-nyúl fiastul 2 frt, 2—3 hónapos fiatalok darabonként 50 kr.

Tisztelettel

Aigner Antal,

1—1

P.-Sz.-Lőrincz, Üllői-út 15.

Ház és telkek eladása.

A Kossuth Lajos- és Tóth József-utca sarkán levő (község-ház-tér, a tervezett villamos vasúti állomás mellett)

lakház (bérjöveldelme 720 frt)

és

12 háztelek pr. 200 □-öl (fekete föld)

szabad kézből eladó.

Bővebb felvilágosítást nyerhetni: Budapest, VIII, Gólya-utca 43. sz., a háztulajdonosnál.

2—3

Telefon-szám 2.

HERBACSEK
BÉRTALAN
ÉPÜLET, TŰZIFA-
ÉS SZÉN-RAKTÁRA

1—3

KISPESTEN, ÜLLŐI-ÚT.**Dr. BURGER MANÓ**

lakik: Kisfaludy és Eggert-utca sarok.

Rendel 2—4-ig.

VENDEGLŐ-MEGNYITÁS.

Van! szerencsém t. vendégeimnek és a t. közönségnek becses tudomására hozni, hogy az ujonan fölépített, a „Jószívűhöz“ czimzett

Vendéglő-helyiségeimet és éttermeimet**Üllői-út 113. szám alatt**

1895. évi október hó 31-én, kitünő magyar konyhám, tiszta boraim és lelkismeretes kiszolgálás mellett ünnepélyesen megnyitom. Kegyes pártfogást kér

HEINCZEL MIHÁLY,

a „Jószívű“ vendéglős.

Összes termeimet gyülekezetekre vagy társas-összejövetelekre, táncmulaságokra és menjegzőkre díjtalanul engedem át.

Kisebb és nagyobb lakások és hónapos butorozott szobák kaphatók.

1—1

Wargán József

tisztelettel tudatja, hogy üzletét át-helyezte az Üllői-úton levő Krakauer-házba.

Ő az, aki elmondhatja, hogy Kispesten, mint egyike a régi lakosoknak, legtöbbet hurrizkodott; a házi urak változásával ő neki is mindig menni kellett. De segített ezen, és Isten segítségével építeti házáat s a mostani helyisége sem leend állandó, mert nemsokár a onnan is hurrizkodik a saját házába, nem lesz tehát kitéve a folytonos hurrizkodásnak. Annak idején majd tudatni fogja a közönséggel.

Mindenszentek napja.

Felhívom a nagyérdemű közönség b. figyelmét a mindszenti alkalmi bevásárlásokra. — Ezek hosszú sora óta részeseülök ama szerencsében, hogy a n. é. közönség igényeit úgy bármikor, mint ez alkalommal kielégíthetem. — Most is nagy választékban találhatók kertemben saját ültetésű legkülönlegesebb fajú magas és alacsony törzsű rózsák 1-től 4 évesekig, nemkülönben szép krizantémumok, őszi rózsák cserepekben, kiültetésre alkalmasak, minden eddig létező színben. Pelargoniák stb. — Üzletemben pedig dus választékban szolgálhatok ugy szép nagy babér, mint laurus magnolia aguba levelekből készített: cikász, phönix, mirtusz, pálma és tirolai páfrányok. Készen áll díszített koszorúkkal; ugyancsak szárított virágból készített koszorúk is rendkívüli nagy választékban találhatók. Szalagokat pedig mindenféle színben és betűkkel megrendelésre pontosan és gyorsan készítek. Engedje reménylenem a n. é. közönség, hogy mint eddig, ez idényben is mentől számosabb megrendeléssel szerencséltem. A megrendeléseket ugy lakásomon: Üllői-út 200, mint budapesti üzletemben Kossuth-utca 18-ik szám kérem.

Kispest, 1895. október hóban.

Kiváló tisztelettel

WECKINGER JÓZSEF

műkertész, élővirágkereskedő.

3—3

5—5

Eladó ház.

A Petőfi-utca 347. sz. alatti két utcái és két udvari szobából álló ház, telve gyümölcsfákkal, 5 jószágra való istállóval és minden szükséges hosszátartozóval, eladó.

Értekezhetni alulírottal.

1—1

Czibula János.